

Dorpsvisie

Kalenberg-Hoogeweg

2017-2022

Kalenberg, september 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding

2. Kalenberg, een hecht dorp

3. Van verleden naar heden

4. Wat hebben we de afgelopen zeven jaar bereikt?

5. De toekomst

Bedreigingen

Kansen

6. Waar gaan we ons de komende jaren op richten?

Uitgangspunten

Gevolgen van vergrijzing en ontgroening voor wonen

Toerisme en recreatie

Technologie

Beheer van het gebied

Infrastructuur

Duurzaamheid

Gezondheidszorg

Geldstromen

Wet- en regelgeving

Veiligheid

1. Inleiding

Voor u ligt de Dorpsvisie Kalenberg-Hoogeweg 2017-2022. De eerste dorpsvisie is opgesteld in 2005, met een stel enthousiaste bewoners. De uitgangspunten van die dorpsvisie dienden de afgelopen jaren als leidraad voor het beleid van het bestuur van Plaatselijk Belang Kalenberg-Hoogeweg.

Na twaalf jaar was het tijd om de balans op te maken. Aan de ene kant is er veel bereikt; aan de andere kant is een aantal zaken niet gelukt of nog niet gelukt. Het is hoe dan ook noodzakelijk om de dorpsvisie te vernieuwen, zodat we kunnen inspelen op de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Met de Dorpsvisie 2017-2022 hopen we de ambities van Kalenberg-Hoogeweg een nieuwe impuls te geven.

September 2017

Plaatselijk Belang Kalenberg-Hoogeweg

2. Kalenberg, een hecht dorp

Kalenberg-Hoogeweg is met recht de mooiste kern van de gemeente Steenwijkerland, midden in het Nationaal Park Weerribben-Wieden. De bewoners van Kalenberg-Hoogeweg vormen een hechte gemeenschap met een bloeiend verenigingsleven. Het dorps huis, het Kalenberger Gemeenschapshuis (KGH), speelt hierin een centrale rol.

Kalenberg-Hoogeweg is een dorp waarin de mensen nog op elkaar letten; de sociale controle is hier als vanouds aanwezig. De bewoners voelen zich ook nauw verbonden met de natuur. Dit gevoel wordt versterkt doordat er veel mensen uit het dorp in de rietteelt werken en zo een belangrijke rol spelen in het natuurbeheer.

De bevolking is heterogeen samengesteld. Naast de Kalenbergers van geboorte zijn er veel nieuwe Kalenbergers van buiten gekomen, als permanente bewoners en als weekendbewoners. Dit heeft positieve effecten op de ontwikkeling van Kalenberg-Hoogeweg.

3. Van verleden naar heden

Samen met u willen we graag naar de toekomst kijken. Voor het zover is, lijkt het ons goed om Kalenberg-Hoogeweg in historisch perspectief te plaatsen. Aan de hand van een aantal thema's laten we u zien wat er de afgelopen 30 jaar in Kalenberg is veranderd.

Gemeente en voorzieningen

In 2001 is er een herindeling geweest, waarbij de gemeenten Steenwijk, Brederwiede en IJsselham werden samengevoegd tot de gemeente Steenwijkerland. Kalenberg-Hoogeweg was tot dan toe onderdeel van de gemeente IJsselham.

De voorzieningen in het dorp zijn zeer sterk afgenomen. In 1990 is de lagere school gesloten. De laatste kruidenier sloot in 2002 zijn deuren en de kerk ging in 2006 dicht. De rijdende bank en de buurtbus waren toen al verleden tijd. Dit geldt ook voor de vrijwilligersshulpdienst, die hulp bood op allerlei gebied.

Verenigingsleven

Het verenigingsleven daarentegen is bloeiend, waarbij het dorpshuis (KGH) een grote rol speelt. Ook de gemeenschapszin is groot. Dit uit zich bijvoorbeeld in het jaarlijkse dorpsfeest, dat tot stand komt dankzij de inzet van vele vrijwilligers en dat bezoekers uit de wijde omgeving trekt.

Werkgelegenheid en mobiliteit

De werkgelegenheid wordt gevormd door een aantal horecaondernemers en de riettelers annex natuurbeheerders. Daarnaast werkt een deel van de inwoners als zzp'er. De meeste inwoners verdienen hun inkomen buiten Kalenberg. Samen met het lage voorzieningenniveau maakt dit dat de mobiliteit enorm is toegenomen.

Gezondheidszorg

Mobiliteit is ook nodig om gebruik te kunnen maken van de gezondheidszorg. De huisartsen bevinden zich in Oldemarkt. Moet er 's avonds, 's nachts of in het weekend een beroep op de huisarts worden gedaan, dan zijn we aangewezen op de huisartsenpost in Heerenveen. Het dichtstbijzijnde ziekenhuis is in Meppel. Voor bewoners aan de overkant van de gracht vormt de afstand in acute situaties een extra belemmering.

Communicatie

Op het gebied van communicatie is er de afgelopen vijftien, twintig jaar veel gebeurd. De intrede van mobiele telefonie en internet en de opkomst van sociale media hebben de wereld om ons heen snel in het digitale tijdperk gebracht. Helaas heeft dit nieuwe tijdperk Kalenberg nog maar deels bereikt. Verbindingen mobiel netwerk zijn zwak en het internet is te traag.

Natuurbeheer

Het natuurbeheer heeft de nodige ontwikkelingen doorgemaakt. Het laatste resultaat is de samenvoeging van de Weerribben en de Wieden tot één Nationaal Park. Het beheer van ons gebied door Staatsbosbeheer richt zich op een evenredige verhouding van water, riet en bos. De bewoners van het gebied nemen waar dat de diversiteit afneemt en de bebossing toeneemt. De beheersvergoedingen, die te laag zijn, zullen hierop in negatieve zin van invloed zijn.

Toerisme en parkeren

Wij constateren dat het aantal bootpassages is afgenomen, terwijl het aantal dagrecreanten is toegenomen. Op de dagen met mooi weer maakt de hoeveelheid dagrecreanten dat het aantal parkeerplaatsen onvoldoende is. Hierbij merken we op dat vroeger mensen uit de buurt het gebied bezochten. Tegenwoordig komen ze uit het hele land en steeds meer uit het buitenland.

Parkeerproblemen worden ook veroorzaakt doordat bewoners aan de overkant van de gracht soms twee of drie auto's hebben en veel parkeerplaatsen permanent bezet zijn, waardoor in het seizoen minder plaatsen voor recreanten beschikbaar zijn.

Tenslotte constateren wij dat de toestand van de wegzakkende fietspaden een negatieve invloed op het fietstoerisme heeft.

4. Wat hebben wij de afgelopen tien jaar bereikt?

Dankzij de goede contacten met onder andere de gemeente Steenwijkerland, Staatsbosbeheer en de landinrichtingscommissie zijn de volgende resultaten geboekt:

- Kinderspeelplaats aangelegd
- Grastegels langs de weg binnen Kalenberg geplaatst
- Nieuwe riolering aangelegd
- Fietspaden op het Kalenbergerpad en aan de zuidkant van de Heuvengracht geasfalteerd
- Parkeerverbod op Noord en Zuid gewijzigd
- Defibrillators in Kalenberg
- Keerplaats op Noord heringericht
- Stroinkweg opengehouden
- Aanleg van een fietspad langs de Vloddervaart
- Bestemmingsplan vernieuwd, waarbij rekening is gehouden met onze wensen
- Nieuwe beschoeiing langs de Kalenbergergracht

5. De toekomst

Stilzitten is achteruitgang. Het is daarom belangrijk om vooruit te kijken en nieuwe plannen te maken. Dat hebben we ook gedaan. Maar eerst willen we u iets vertellen over de bedreigingen en de kansen die we zien.

Bedreigingen

Kalenberg wordt geconfronteerd met een aantal bedreigingen:

- De demografische ontwikkelingen laten niet alleen landelijk, maar ook plaatselijk een duidelijk beeld zien van ontgroening (steeds minder jeugd) en vergrijzing van de bevolking. Dit is in Kalenberg niet anders. Als we hier nog het vertrek van de jeugd uit ons dorp bij optellen, wordt de leefbaarheid van Kalenberg op termijn flink aangetast. Bovendien biedt het dorp steeds minder werkgelegenheid, waardoor de jeugd het werk voornamelijk buiten Kalenberg moet zoeken.
- Het niveau van de communicatiemiddelen, met name mobiele telefonie en snelle internetverbindingen, laat zeer te wensen over. Dit kan zelfs het vertrek van ouderen uit ons dorp bevorderen, vanwege beperkte mogelijkheden voor voorzieningen als zorg op afstand en houdt ZZP'ers tegen zich hier te vestigen.
- De achteruitgang van de natuur baart ons zorgen, evenals de kwaliteit van de fietspaden en van de enige toegangsweg tot ons dorp. Daarnaast maken we ons zorgen over het achterstallig onderhoud aan o.a. de vele bruggetjes.
- Het schone water zorgt voor meer waterplanten, waardoor de doorvaart in het natuurgebied steeds meer wordt belemmerd. Bovendien lijkt het of de visstand achteruit gaat en diversiteit verandert door het schone water.

Kansen

Naast bedreigingen zien we ook kansen:

- De schaarste bij Staatsbosbeheer om het gebied te beheren kan mogelijkheden bieden voor nieuwe vormen van natuurbeheer of rietteelt. Hierdoor kunnen nieuwe ondernemingen ontstaan.
- Het grote aantal huizen dat te koop staat, biedt wellicht kansen om woningen op te delen in appartementen. Zo kan woonruimte voor jongeren, maar ook voor ouderen worden gerealiseerd.
- Er liggen kansen voor het toerisme en de recreatie: afmeermogelijkheden verbeteren en aantrekkelijker maken en de wandelmogelijkheden, zoals bijvoorbeeld van het Laarzenpad, uitbreiden.
- Er is behoefte aan zogenaamde belevingsrecreatie, bijvoorbeeld met ‘cultuur in de natuur’. Dat dit mogelijk is in Kalenberg heeft de theatertocht Trillend Riet in 2010 en 2015 bewezen.

6. Waar gaan we ons de komende jaren op richten?

Uitgangspunten

We hebben een aantal uitgangspunten geformuleerd voor het beleid van Kalenberg-Hoogeweg. De belangrijkste uitgangspunten voor de komende jaren zijn:

1. Duurzaamheid
2. Aantrekkelijk om te wonen
3. Aantrekkelijk om te werken
4. Evenwichtige bevolkingsopbouw
5. Evenwichtig natuurbeheer
6. Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid
7. Veiligheid

Gevolgen van vergrijzing en ontgroening voor wonen

Wij zien al jarenlang de tendens dat de jeugd naar stedelijke gebieden trekt omdat er geen woonruimte in Kalenberg is. Willen we de jeugd voor het dorp behouden, dan zullen we in de behoefte aan starterwoningen moeten voorzien. Daarnaast is het voor de leefbaarheid en een goede leeftijdsopbouw nodig dat ouderen zo veel mogelijk in het dorp blijven wonen. Dit betekent dat we ook in hun behoefte aan levensloopbestendige woningen moeten voorzien.

Hoewel zichtbaar is dat de vitaliteit onder oudere bewoners groot is, kunnen we toch niet uitsluiten dat ze op termijn minder mobiel zullen zijn. Dit heeft direct invloed op het dagelijks leven in een dorp met een laag voorzieningenniveau, waardoor het een probleem kan worden om in de dagelijkse levensbehoeften te voorzien. Ook hiervoor moeten oplossingen worden gevonden. Dat kunnen we niet alleen. We zullen om de tafel moeten gaan zitten met woningbouwverenigingen, zorgaanbieders en de gemeente om nieuwe mogelijkheden van wonen en woonvormen te onderzoeken.

Toerisme en recreatie

Het aantal rondvaarten in de afgelopen jaren laat een wisselende populariteit zien. Dit komt niet alleen door de economische crisis. Recreanten vinden het belangrijk om zelf te varen en actief zijn. Daarnaast constateren wij dat het seizoen langer is.

De drukte in het gebied staat of valt met het weer. Voor de recreatie zijn ons geen binnenactiviteiten bekend.

Overdag is het druk en 's avonds is het stil. Die rust willen we behouden. De kwaliteit en de kleinschaligheid zijn belangrijk.

Belevingsrecreatie

Mensen hebben steeds minder vrije tijd omdat ze langer (moeten) werken en er allerlei dispensatieregelingen worden afgeschaft. In de vrije tijd die ze hebben, willen ze meer beleven. Wij zien mogelijkheden om de zogenaamde belevingsrecreatie te vergroten.

Hieronder geven we een aantal ideeën, die stuk voor stuk verder moeten worden uitgewerkt en onderzocht op haalbaarheid:

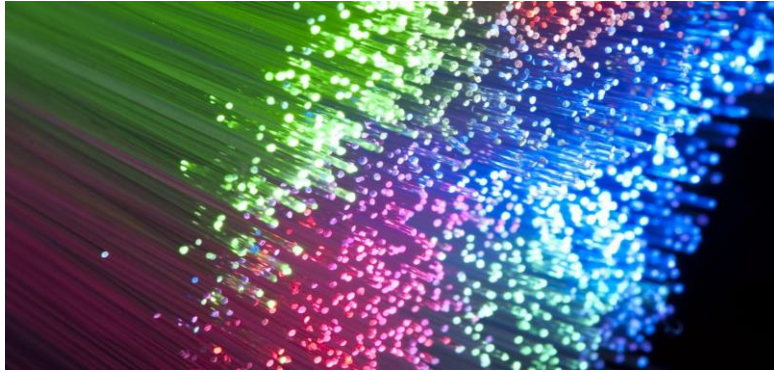
- Laarzenpad het hele jaar open
- Aanleggen wandelpaden
- Openingstijden Kloosterkooi uitbreiden
- Theater in de Weerribben, zoals Trillend Riet
- Kopje cultuur in Kalenberg (wellicht in samenwerking met Han Evers van de Meenthe)
- Grachtenfestival
- Sportactiviteiten, zoals een kanowedstrijd (wellicht in samenwerking met Weerribben-Wieden)
- Een culturele activiteit gecombineerd met een sportelement (moet minimaal vijf jaar kunnen bestaan en financieel haalbaar zijn)
- Optredens in het dorps huis (KGH), bijvoorbeeld klassieke muziek

Technologie

De technologische ontwikkelingen gaan heel snel. Voor de leefbaarheid van ons dorp kunnen technologische voorzieningen een belangrijke rol gaan spelen.

Zeer actueel is de intentie om glasvezel binnen de gemeente Steenwijkerland aan te leggen.

Wij maken ons er hard voor dat Kalenberg niet met lege handen blijft staan. De aanleg van glasvezel is essentieel voor sneller internet en de toegang tot sociale media. Bovendien maakt het de weg vrij voor

technologise voorzieningen, zoals zorg op afstand voor ouderen.

Het mobiel netwerk zou verbeterd kunnen worden door het plaatsen van een mast, bijvoorbeeld bij de parkeerplaats.

Allemaal belangrijke thema's voor de leefbaarheid van ons dorp.

Beheer van het gebied

De overheid heeft het natuurbeleid gedelegeerd aan de provincie en de provincie heeft het beheer weer gedelegeerd naar de gemeente Steenwijkerland, die nu een belangrijke speler is in het natuurbeheer. Sinds de eenwording van het Nationale Park Weerribben-Wieden wordt het gebied beheerd door twee organisaties, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Wij vinden dit een ongewenste situatie vanwege dreigende inefficiëntie in het gebied en de afstemming over het te voeren beleid.

Infrastructuur

Het onderhouden van (water)wegen en fietspaden is van essentieel belang voor Kalenberg. De toegangsweg (Heuvenweg) is belangrijk omdat dit de enige toegangsweg is. De verkeersveiligheid op deze weg laat te wensen over. Naast de zo gewenste grastegels langs deze weg, is de aanleg van een fietspad in combinatie met een voetpad noodzakelijk.

Voor het toerisme en de recreatie zijn ook de waterwegen van belang. Daarnaast benadrukken toeristen dat ze behoefte hebben aan meer wandelpaden.

Duurzaamheid

Het nieuwe dorps huis (KGH) is een fantastisch voorbeeld van duurzaamheid. Wellicht kan dit bewoners op ideeën brengen over hun eigen duurzaamheid in hun eigen omgeving of woning. Kalenberg wil als dorp in aanmerking komen voor subsidies op het gebied van duurzaamheid.

Voorbeelden van initiatieven die we kunnen nemen:

- Bij nieuwbouw zorgen voor duurzaamheid
- Openbare lantaarnpalen vervangen door ledverlichting en de elektriciteit leveren uit door onszelf opgewekte energie.

In samenspraak met Wetering en Ossenzijl is het Weerribben Energie Collectief (WEC) tot stand gekomen om een gezamenlijke opzet te realiseren. Het plaatsen van zonnecellen op bestaande rietschuren is één van de opties

- Rioolpompen op zonne- energie
- Windmolentjes langs de Kalenbergergracht voor windenergie

Gezondheidszorg

In Steenwijk en omgeving is geen huisartsenpost. Dit wordt als een groot gemis ervaren. Een huisartsenpost in de buurt is een belangrijke wens van de bevolking van Kalenberg.

Geldstromen

Voor projecten kunnen vaak financiën beschikbaar worden gesteld door de gemeente, woningcoöperaties, de provincie, het waterschap, etc. Ook zijn er veel fondsen beschikbaar. Om subsidie te krijgen is het een goede optie om een adviesbureau in te huren dat werkt op basis van ‘no cure, no pay’.

Wet- en regelgeving

Wij hebben weinig invloed op wet- en regelgeving. Als bepaalde regelgeving ongewenste gevolgen heeft voor Kalenberg, is dit voor ons wel aanleiding om in actie te komen. Tijdige informatie en publicatie (met name door gemeente en provincie) is gewenst om te kunnen reageren, zoals bijvoorbeeld de uitbreiding van het vliegveld Lelystad.

Veiligheid

De veiligheid binnen onze gemeenschap is gelukkig groot.

Toch is het belangrijk om alert te zijn en actief te reageren wanneer de veiligheid in het gedrang komt.

Helaas laat de brandveiligheid, met name voor de panden aan de Westzijde van de Kalenbergergracht te wensen over.